Studentens lyckliga dar

Minnen från nittiotalets Uppsala

af

MÄRI MIHI.

Forts. från föreg. nr.

Då jag och Delphium skulle gå ut och se på stan, bar det inte bättre till än att min kamrat plötsligt tvärstannade och började stirra på en ung dam, hvilken i blå promenaddräkt sväfvade fram på andra trottoaren. Delphium anförtrodde mig, att han obetingadt trodde på kärlek vid första anblicken och att detta var den sötaste flicka han någonsin sett. Hvarefter han omedelbart gick ed på dessa båda uppgifter.

En stund senare hade han räknat ut, att hon inte gärna kunde vara öfver nitton år. Och då Delphium själf nyss blifvit myndig, kom han genom en enkel subtraktion till det resultatet, att åldersskillnaden borde vara omkring två år. Alldenstund Delphium en gång skulle få ärfva en massa pengar samt redan ägde ett synnerligen adligt namn, uttryckte jag en förhoppning om att föräldrarna inte skulle blifva hårdhjärtade, och skisserade jag till hälften ett tärntal. — Sedan detta allt blifvit undanstökadt, begåfvo vi oss till teatern och funno till vår förtjusning lapp på luckan. Utsåldt hus!

Det blef en glad kväll. Ack, så många glada kvällar jag minnes från dessa korta dagar! Medan tant Carolina sminkade mig till representationen, kom Delphium instörtande i sin långa hvita tunika — han spelade flicka — och ropade:

"Hon är här! Den femte från höger på tredje bänken!"

Och han gaf sig inte, förrän jag gått ned på scenen, tittat i ridåhålet samt konstaterat identiteten emellan den femte från högre på tredje bänken och henne vi mött på morgnen.

För resten slutade aftonens föreställning med handklappningssymfonier under ideliga ridåuppdragningar. Aktörerna visade sin erkänsla i det att de blottade sina hufvuden genom att aftaga peruken.

Så fort vi hunnit kläda om oss, var det att bege sig till en bankett, som samhällets stöttor, åtföljda af sina hustrur och döttrar, höllo för oss. Delphium sökte och fann genast sin tillbedda i en flock af damer, men — förvirrad som han blef inför så mycken skönhet — kunde han inte uppfatta hennes namn vid presentationen, hvarför han bad mig taga reda på det. Följaktligen sporde jag en af värdarna hvem hon var.

"Det är min hustru," sade han.

Delphium tog det som en karl, när jag berättade honom hvad jag hört. Han suckade, gjorde en grogg och tömde den i ett drag. Och sedan syntes han inte mera till den kvällen.

Ungdomssorger, ljufva ungdomssorger, då man på hvarannan bal sörjer öfver att "allt är förbi", att ens stjärna slocknat och att man förlorat sitt Finland!..

Dock, stadens poeter hade strängat sina lyror till vår ära:

— — En hafsbris lik, som fläktar fram
en kvaf och åsktung sommardag,
för oss ert friska spel har varit,
och höljda snart af lifvets damm
i mödans tunga hvardagslag
vi skola länge, sen I farit,
er för vårt inre öga se,
hur i er sköna forntidsdräkt
I något af det lif oss lärde,
som just er konst oss återväckt,
och villigt er den hyllning ge,
som, muntre Traino, du begärde! — — —

En annan sjöng:

— — I kväll vi bjudts bort till Romas kullar,
till marmortemplen utmed Tiberns strand,
som ännu sina gula vågor rullar,
fast marmorn delvis frätts af tidens tand.

Ridån gått upp för Plauti teater,
som gisslar människan, under det han ler,
ehvad hon skryter öfver hjältedater
eller ibland sig ej honnett beter.

Vi unga greker sett och så grekinnor
med ståtlig hållning och med nobelt skick,
som liksom nutidens moderna kvinnor
förstodo tjusa med sin trolska blick.

Vi ynglingar ha sett, som sig bekransa
och bära vinlöf uti lockars skrud,
som glömskt af sorg i lek framrusa
och famna lifvet som en ungdomsbrud.

— — — — — —

Vi hade spelat i en af rikets större garnisonsstäder, klädt om oss och gått på en annan bankett, som gafs för oss af andra värdar. Jag minnes, huru hopplöst sömniga vi voro, hela sällskapet, och huru fruktlöst och fruktansvärdt vi bjödo till att vara lustiga mellan gäspningarna. Vid 11-tiden på natten kom en deputation från officerskåren och inviterade oss till nachspiel. Vi undskyllde oss med en mun, påpekande den sena timmen, att vi måste sitta på tåget igen följande morgon klockan half sju för att åter spela på aftonen. Dock, alla invändningar voro förgäfves. Bara en timme, bara en enda timme. Nåja, vi lofvade till sist och gingo dit, halfdöda af trötthet.

En lycka var det att vi hade Scapha med oss. Ty om han varit en smula tystlåten i ungänget med stadens fäder, så blef han desto piggare i officersmässen. Rolig var han alltid, men aldrig så som denna kväll. Vi hade aldrig skrattat så alltsedan den där kvällen i Gäfle, då Theopropides höll sitt stora tal för Sune. Jag begriper bara inte, huru Scapha orkade, men det gjorde han. Om han sofvit tusen år, kunde han inte varit piggare.

När den utsatta timmen var gången, reste sig Tranio och tackade. Men detta tyckte Scapha vara för tidigt. Han uppmanade Tranio att inte vara fanatisk, att inte fjäska i onödan och att inte bryta laget medan det var som trefligast.

"Jo, det är just när det är trefligaste som man skall gå", menade Tranio.

"Men hur vet du då att det inte blir ännu trefligare om en stund," envisades Scapha.

Dock, Tranio stod på sig.

Så gick han, ensam, sedan han tagit de andras löfte att komma snart efter och sedan han tummat med Scapha att denne skulle hålla sig tyst vid hemkomsten. Ty Scapha och Tranio delade rum.

Klockan tre sof han sin gamla skolpojkssömn i rummet nr 23.

Klockan fyra väcktes han af Philolaches, som fick skaka honom grundligt.

"Hvad i fridens dar står på?" ropade Tranio, yrvaken och arg.

"Hvar är Scapha?" sporde Philolaches ängsligt.

"Scapha — hur skall jag veta det? Du har väl sett honom senare än jag. Han var ju kvar på zwycken, då jag gick."

"Ja, och han följde oss till hotellet. Vi andra stodo och pratade en liten stund utanför, medan Scapha smet in genom porten. I alla trapporna ha vi letat honom i tanke att han somnat där, ty Scapha var lite... lite... och inte så lite än då..."

"Förstår," gäspade Tranio och gnuggade ögonen. "Men här ser du i alla fall, att han inte finns."

Philolaches konstaterade detta och lämnade rummet. Innan han stängt dörren sof Tranio som en poliskonstapel.

Klockan fem väcktes han ånyo af Vilh. Lundström, hvilken trädde in med håret på ända, vridande händerna och stönande. En dyster anblick.

"Hvar i hela världen finns Scapha?"

Men nu blef Tranio riktigt gråtfärdigt ilsken.

"Här kommer den ene efter den andre och skakar mig en gång i timmen alldeles som en medikamentflaska och frågar efter Scapha. Hur tror du att jag skall veta det? Tror du att jag får några ingifvelser under sömnen? Nej, gå till Bager-Sjögren eller Sydney Alrutz. De äro ju sanndrömmare, inte jag!"

Den snälla Vilhelm jämrade sig högljudt. Tranio veknade och försökte trösta, hufvudyr af trötthet.

"Philolaches sade ju att de sett honom gå in. Följaktligen måste han väl finnas inom husets väggar."

"Men jag fruktar, att han möjligen smitit ut genom någon annan dörr, fallit i vattnet och drunknat. Du förstår nog hur jag måste känna mig, jag, som bär ansvaret för det hela och som följaktligen..."

Här tystnade han, reste sig och gick. Ty Tranio hade återigen somnat eller låtsades åtminstone sofva, och där fanns möjlighet att få lif i honom.

Klockan sex vaknade den hårdt pröfvade Tranio vid att någon ånyo inträdde i rummet.

"Är det Scapha?" yrade han.

"Nej, det är Amanda."

"Amanda..."

"Ja, det är städerskan. Kandidaten måste upp, för tåget går om en halftimme."

Stackars Tranio reste sig ur sin lilla bädd, satte sig på sängkanten, uppgifven af trötthet, sakta jämrande sig, slött stirrande ut i den grå marsmorgonen. Han kände sig skör och begagnad, fann det hela så oändligt meningslöst samt började hålla auktion med sig själf om det specifika värdet af ytterligare sex timmars sömn. Sedan han drifvit upp priset till ett förskräckligt högt belopp, började han draga på sig strumporna, då Scapha uppträdde på skådeplatsen, iförd hatt och öfverrock samt med alla möjliga tecken till att ha sofvit i dessa plagg.

Scapha och Tranio sågo på hvarandra, sågo på hvarandra såsom Den flygande holländaren och Senta vid deras första sammanträffande i Wagners opera. Och sedan kom skrattet, oemotståndligt och hejdlöst, det stora skrattet, som försonade allt och som förlorade allt.

Det befanns, att Scapha uppsökt rätt rum, men orätt våning. Han hade gått för långt, gått en trappa för högt och lagt sig till ro på en sidensoffa i hotellägarens privata salong. Och för resten var han den ende af hela sällskapet, som hvilat ordentligt under denna besynnerliga natt.

*

I Skåne började besvikelserna. Vi hade varit för säkra på vår sak, hade litat alldeles blindt på framgången, hade varit för högfärdiga att göra reklam med mångfärgade affischer och fotografier i boklådsfönstren. Såsom teaterspelande studenter, såsom de där arbetade utan penningelön för ett ideellt mål, hade vi påräknat sympatier öfver allt. Men Skåne svek.

Vi fingo en aning om hvad dessa flackande komedianttrupper måste hafva att utstå, då de före representationens början konstatera, att publiken nästan skulle rymmas i en spårvagn. Och hvarje gång jag ser ett resande landsortssällskap spela för klent hus minnes jag de dagar då det var min egen tur att träda fram och slunga ut mina starkars repliker i det tomma intet.

O, Kristanstad, o, Helsingborg, det svider ännu i mig, då jag tänker på dina magra stoirader och på dina feta hotellräkningar, som gräfde så djupa hål i de summor vi spelat ihop i mellan-Sverige! Ekonomiskt lysande kunde aldrig vårt företag bli efter de skånska åderlåtningarna, utan då vi ändtligen lämnade Hallandsås bakom oss och drogo mot Halmstad, var det nästan som att börja på ny kula igen.

Men nu gledo vi åter in i solskenet, och det lämnade oss inte mera. Fulla hus och appåder, vänskap och förståelse, och en oafbruten feststämning.

I Örebro funno vi ett intresse för den klassiska litteraturen, som förmodligen inte existerar annorstädes. Våra värdar, en samling älskvärda ämbetsmän, militärer och läkare, hade, tack vare en lärd och entusiasmerande prästmans energi, bildat en förening för bedrifvande af klassiska studier. Han hade fått regementschefer och majorer, affärsledare och landsstatsfunktionärer att slå sig ned på skolbänken igen för att skandera hexametrar, hade öppnat deras blickar för skönheten hos Virgilii epos och Horatii carmina. Denna de gamle gentlemännens kärleksfulla vördnad för de klassiska diktarna kommo en att tänka på Haquin Spegels ord: "När romarna hörde Virgilii verser uppläsas, tå stodo de alle upp så månge som voro tilstädes, och ärade then fattige poeten nästan så högt som sielfwe then mächtige kejsaren."

Dock, det blefve för vidlyftigt att följa våra öden från plats till plats, där vår Thespiskärra skramlade fram. För vidlyftigt att skildra Sala, där vi spelade i en slags föreningslokal, och där vår blotta närvaro kom Aulinska kvartetten att inställa sin konsert och rymma fältet, lämnande oss att bivackera på valplatsen, och Falun, dit vi genom en serie af inträffanden ej kunde medtaga kulisserna — de fingo ej gå med snälltåget — utan där vi till allmän belåtenhet, ej minst vår egen, spelade klassisk komedi inom en besynnerlig dekoration af Rosalindas skog och Julias balkong.

Och så, så gingo dagarna i hurtig takt, med pukor och trumpeter, med Sunes flöjtsolo till Philolaches' monolog, gingo med fröjd och fart, tills vi återvände till Uppsala och kamraterna, hvilka af tidningarna sett huru vi färdats fram i bygderna. Det blef att fylla ut pressreferaten, att berätta om appåder och festtal, om öden och missöden, om åhörare, som förbryllat oss genom att skratta på orätta ställen, om den försummade entrén i X., där situationen räddades uteslutande genom att en af aktörerna började deklamera en massa saker utom rollen, tills han som inte passat på repliken, andlös störtade in på scenen och den ordinarie texten ånyo kunde följas, om vackra flickor och förbenade landsortsoriginal, om gamla slocknade studenter, som flammat upp igen och drömt om den hvita mössan öfver det gråa hufvudet, drömt om den än en gång post tot casus various, post tot discrimina rerum.

Jag borde skildrat det där då. Nu har tiden slöat konturerna. Och vid denna berättelse som mina andra studentskildringar finner jag, huru föga skickad jag är att återge allt det, som jag måste förbinda med det flydda Uppsalanittiotalet. Men kamraterna äro tysta. Och hellre må jag då väl vittna ensam, än att vårt gångna decenium skall glida på glömskans snabba flod ut i evighetens haf!

EN UNDERLIG LITEN PINO- OCH PIANOHISTORIA.

Det var en stor soaré i ett stort hus — eller skola vi kanske till och med kalla det aftonunderhållning!

Hon var en ryktbar artist med tvenne krångliga slaviska namn — sådana där som alltigenom stafvas med cz — ett den soliga söderns bortskämda och svartögda barn, hvilken ditbjudits och betalas för att föredraga några musiknummer, på det att de öfriga gästerna skulle kunna gäspa mera oförmärkt.

Jag hade då hvarken slitit ut min första frack eller tenterat mitt första ämne samt fann tillvaron alldeles förtjusande melankolisk.

Vid ett gifvet tecken slog sig den ryktbara artisten ned vid pianot. Värdinnan bad mig vara god och vända noterna, eftersom jag stod närmast.

"Med nöje," bugade jag mig och släppte min dam, den där för resten var tämligen hårdkonverserad.

Framkommen till den ryktbara artisten, sade jag:

"Madame, gör mig den stora tjänsten att blinka med högra ögat, då vi trumfat igenom sidan..."

"Mais, mon Dieu, pourquoi cela?"

"Jo, hur i all världen skall jag annars veta när vi hunnit dit?"

"Känner ni inte noterna då?"

"Jag kan inte skilja höga D från tvåstrukna *Z*, och har inte ringaste lust att lära mig det heller," bedyrade jag.

Den ryktbara artisten kastade sig baklänges i stolen, gapskrattande som en liten gamin. Hela salongen undrade storligen hvad vi hade för kuckel för oss därborta vid pianot och jag läste med stora bokstäfver i min papas min: Hvad tusan har nu pojkvalpen hittat på för galenskaper igen?

Men den ryktbara artisten tittade på mig och sade:

"Hör ni, vi måste bestämdt bli bekanta!" —

Jag bugade mig. Sedan sade hon:

"Äro alla svenskar så där...så där.. sådana som ni?"

Jag bröstade mig.

"Flertalet, madame, flertalet! Det ligger i blodet. — Men ska vi inte dra på med spelerier nu. Desto förr äro vi ifrån det."

"Jo, ni har rätt."

Så vände hon blicken från mig till noterna och lät händerna sjunka ned på tangenterna. Och se, i samma stund skiftade ögonen uttryck. Den glitterglans skrattet förlänat dem, gled bort och gick hädan; blicken blef forskande och tung och skådade djupt och vidt. Det var blicken från ett geni, som gått hem till sin värld, och den lockade och drog som en stjärna, som en fjärran stjärna.

Hon spelade någon slags rhapsodi — inte vet jag nu heller om det just var en sådan. Men någonting i den där stilen var det väl emellertid. I alla händelser var det en komposition som fordrade en fenomenal teknik, en halsbrytande fingerfärdighet.

Tonerna trängdes om hvarandra hullerom buller i ett skumt hvalf, sluppo omsider ut i det fria, omfamnade hvarandra kärligt. Mörkret var fördrifvet, ljuset strömmade i varma vågor neo öfver en glädjesorlande värld; där spirade tranrosor omkring situationen, små blekröda rosor som knoppades och öppnade sig och logo högt upp i diskanten...

Det var ett ansträngande stycke, hon föredrog, förfärligt ansträngande. Hennes ansikte blef småningom alldeles glödhettadt och svettpärlorna sprungo fram på hennes panna, öfver hvilken den tunga luggen låg som en svart kaskad.

Regelbundet vid slutet af hvarje sida blinkade hon troget med högra ögat. Och då satt där en glimt af det stora skrattet och spökade i munvinkeln.

Men — och nu kommer det allro värsta. —

Men plötsligt samlade sig svettdropparna på hennes panna till en endaste en, som beskref en slags vintergata på hennes näsrygg och blef på sistone hängande alldeles precis just på nästippen.

Där hängde den nu och blinkade försmädligt åt de båda pianoljusen.

Milda makter!

Den ryktbara artisten kastade nacken tillbaka, aj, där blef ett falskt ackord — men den hängde där ändå. Hon ruskade hastigt på hufvudet — dock, den satt där lika evigt. — Situationen var numera afgjort drastisk.

Och jag, stackars sate, stod där och fånstirrade, tills allting domnade och bleknade bort, och det ej fanns något annat till för mig i hela världsalltet än den där lilla glittrande droppen absolut ingenting annat.

Så tog jag upp min näsduk och tryckte den mot den ryktbara artistens näsa.

Jag försäkrar det, ingen kunde hafva gjort det mera lätt, mera hänsynsfullt — men ändå...

Nå, den ryktbara artisten spelade stycket till slut.

Men när hon reste sig från pianot, vände hon applåderna ryggen och hväste till mig: "Imbécile!"

Minuten därefter stod jag vid buffeten och drack anisett ur en sejdel samt åt apelsiner, hvilka jag först sorgfälligt beströk med senap.

Människor talade till mig — många människor talade till mig. Men jag var förströdd och mitt tal var ett underligt tal. Och de gingo ifrån mig, skakande på hufvudet.

Sedan ställde de sig i grupper om två och två eller tre och tre eller fyra och fyra eller hur som helst, för resten. De talade alla på en gång, somliga skylde ansiktet med solfjädern, andra beto i sina näsdukar. Men deras axlar hoppade och skakade. — Jag såg det nog, jag! —

Dock, den ryktbara artistens vagn var framkörd, och någon underrättade mig att hon önskade säga mig farväl.

Jag traskade ut i tamburen, där hon väntade mig. Aldrig, aldrig glömmer jag henne där hon stod i sin långa chinchillapäls.

Så bugade jag mig och förde hennes smala juveltyngda fingrar till mina läppar.

"Jevous pardonne," hviskade hon och försvann i ett pärlemorleende...

STOCKHOLMS NATIONS BAL.

Uppsala den 16 mars kl. half 3 på natten.

Jag slutade att dansa för tjugu minuter sedan — och ett sådant dansande!

Aldrig tillförene hafver jag skådat en sådan glädje i fötterna som här i Uppsala. Det är inte rätt att beskylla nutidens ungdom för att vara förkrympt och blek om nosen. I den evigt unga staden är det ännu godt om rosenrödt och himmelsblått — åtminstone om man som jag, ser på det hela med främlingens ej alltför djupt trängande blick.

Jag har aldrig varit i Uppsala förut, fast jag förstås ritat upp det för mig i tankarna. Det är nog sant som Edvin sade till mig i sitt bjudningsbref, att verkligheten här är som fantasien annorstädes. Men när man kan tala SÅ om det som ännu omger en, huru fagert skall det då inte te sig, när allt blifvit till ett minne! — Jag önskar att jag varit student! —

Men det är väl bäst att börja från början. — Vi reste hit med tretåget. Rysligt fullt med folk; nästan uteslutande flickor med förkläden. Ty det var bal jämväl på två andra nationer, utom på Stockholms, dit vi skulle.

I samma kupé som vi åkte tvenne andra flickor med ett äldre fruntimmer, troligen mamman. Jag vet mig aldrig hafva skådat en så bläblek förtviflan målad i ett par nittonåriga ansikten som i de båda flickornas, minuterna innan vi afgingo från Stockholm.

(Forts).

SVENSK-AMERIKANSKA

Hönsboken

Handledning i skötseln af Höns, Ankor, Gäss, Kalkoner, Pärlhöns etc. Utarbetad efter senaste och tillförlitligaste amerikanska metoder. Med 72 illustrationer.

INNEHÅLL. 1sta Afd.: Inledning—Hönsfoglarne—Hönsgården—Hönsens utfodring och skötsel—Hönsäggens näringsvärde—Konservering af ägg — Att bereda slakthöns för marknaden—Hönsens sjukdomar.
2dra Afd.: Ankor—Ankskötsel—Gäss—Gässkötseln—Kalkoner—Pärlhönan och Påfågeln.

Pris, häftad, 40 Cents.

Portofritt tillsändt mot insändandet af beloppet.

C. Rasmussen Publ. Co.,
720-724 So. 4th Street, Minneapolis, Minn.

Canadas Nordvest.

HOMESTEAD LAGEN

Alla sectioner med jämna numer af Kronolanden i Manitoba och Nordvest Territorierna, undantagandes 8 och 26, hvilka ej äro upplåtna för homestead eller reserverade som ved-lotter för settlarne eller för andra ändamål, kunna upptagas som homestead af hvilken person som helst, som är ensam hufvud för en familj samt hvarje mansperson, som fyllt 18 år, till storleken af en kvartsection å 160 acres, mer eller mindre.

Anmälan för tillträde.

Anmälan göres personligen på landkontoret i det distrikt, der landet är beläget, eller om homestead-tagaren så önskar, må han på begäran hos "The Minister of the Interior, Ottawa", "Commissioner of Immigration, Winnipeg", eller till det respektiva lokala landkontoret erhålla rättighet att låta ett ombud uttaga tillträdesbeviset för honom. En afgift af $10.00 erläggas för för tillträde.

Homestead Skyldigheter.

Under den nuvarande homestead-lagen skall skyldigheterna fullbordas på följande sätt, nämligen: —

1) Genom att minst sex månader bygga och bo på landet hvarje år under en termin af minst tre år.

2) Om fadern (eller modren om mannen är död) till en person, som är berättigad att upptaga homestead, bor på en farm i grannskapet af det homestead, som af sådan person upptagits, uppfylles, fastskyldigheten under den tiden före patentets erhållande af sådan person genom att vara bosatt hos sin fader eller moder.

3) Om en nybyggare har erhållit patent på sitt första homestead, eller Certificat för utförandet af sådant patent attesterat af i den ordning, som föreskrifves i Dominion Lands Act, samt erhållit tillstånd för ett andra homestead, uppfylles skyldigheten under tiden före patentets erhållande genom att vara bosatt på sitt första homestead.

4) Om nybyggaren har sin permanenta bostad på farm, som eges af honom i grannskapet af hans homestead, uppfylles bofastskyldigheten genom att vara bosatt uppå nämnda farm.

"Grannskap" i det föregående betyder antingen samma township eller ett dermed sammanhängande.

Homesteadtagare, som vill tillgodogöra sig förmånerna af bestämmelserna 2, 3 och 4, måste odla minst 30 acres eller hålla minst 20 kreatur jemte erforderliga stallbyggnader, samt dessutom hafva 80 acres ordentligt inhägnade.

Hvarje homesteadtagare, som brister i att fullgöra homesteadlagens skyldigheter, riskerar att få sitt homestead annullerat och öppnat för nytt tillträde.

Begäran om patent

kan inlemnas vid slutet af de tre åren till den lokala land agenten, underagenten eller homestead-inspektören. Innan denna begäran insändes, måste settlaren gifva sex månaders skriftlig notis till "the Commissioner of Dominion Lands", Ottawa, att han ämnar uttaga patent.

Underrättelser.

Nyanlända invandrare erhålla på immigrantkontoret i Winnipeg eller Dominion Land kontoret i Manitoba och Nordvest Territorierna underrättelser om det land, som är öppet för tillträde, och från tjenstemännen kostnadsfria råd och upplysningar samt hjelp för att tillförsäkra sig ett passande stycke land; samt klara underrättelser med afseende på land, skogs-, kol- och minerallagarne såväl som kronolanden i jernvägsbältet i British Columbia, erhållas på begäran hos "The Secretary of the Department of the Interior", Ottawa, "The Commissioner of Immigration", Winnipeg, Man., eller till någon Dominion Lands agent i Manitoba.

W. W. CORRY.

Vice Inrikesministes.

N. B. — Utom dessa frihomman, till hvilka ofvanstående förordning hänför, finnas tusentals acres af bördigt land tillgängliga för arrende eller köp från jernvägarna eller andra firmor.